

אין אלוהים, אבל הוא הבטיח לנו את הארץ

'גוי קדוש', המקבץ אוסף מאמרים על מקומו של התנ"ך בעידן המודרני, מבהיר עד כמה הזהות החילונית-מודרנית נזקקת לספר הספרים

"בצלאל הישן" (השואב השראה ממגילות רות ושיר השירים), המלחמות שמביאות עיסוק בגיבורי החיל ומנגד את מוטיב העקריות – ולבסוף המעבר אל קריאות אישיות ואינטימיות של הטקסט התנ"כי. למרבה הצער, צילומי העבודות המצורפים סובלים מרזולוציה נמוכה, כתוצאה מאיכות סריקה והדפסה ירודה והם אינם עושים כבוד ליצירות ולמאמר. באופן יחסי לספר מחקרי, המאמרים בספר קריאים ונגישים גם לקהל הרחב ואינם טובעים

באופן יחסי לספר מחקרי, המאמרים מעניינים, קריאים ונגישים, גם לקהל הרחב. אך קשה להגיד שרוח חידוש נושבת מהם

בהערות שוליים ובמושגים אוטוריים. אך על אף העניין שמעוררים רוב המאמרים, קשה להגיד שרוח חידוש נושבת מהם. עיקר חשיבותו של הספר נמצא באיגוד תחומי המחקר השונים בכרך אחד שקריאה מרוכזת בו מבהירה עד כמה הזהות הלאומית המודרנית, החילונית לכאורה, נזקקה ועדיין נזקקת לתנ"ך המספק הסברים לתופעות פוליטיות, חברתיות ותרבותיות רבות. לא בכדי נבחר לעטיפה איור של אפי רים משה ליליין 'משה על הר סיני', שבו נראה המנהיג התנ"כי כבן דמותו של חוזה המדינה, בנימין זאב הרצל. איחוד זמנים ומנהגים, תרבות, היסטוריה ופוליטיקה ברימוי אחד. ●

שבוחנים את התממשות פרשנות המילים העתיקות בסדר היום הישראלי העכשווי.

האוקיינוס המקראי, על 929 הפרקים הכלולים בו, מכיל תפיסות ואידיאולוגיות שונות ולעיתים מנוגדות, מראה המשקפת לאדם את מה שירצה למצוא בה. כך שהמסדרים השונים יכלו לברור מהתנ"ך את הרצוי להם ולהנחיל לציבור את האידיאלים בהתאם לצורך השעה, לרוב דרך

עמיחי חסון

מערכת החינוך. כך הודגשו לעיתים הערכים האוניברסליים בתנ"ך, ובזמן אחר הואר הממד הלאומי על חשבון הממד הרתי – ולהפך. במאמר מעניין מראה תמר למפרום כיצד נזנח הלימוד של ספרי הנביאים האחרונים בעלי החזון ההומניסטי והאורי מה הסוציאליסטית, לטובת לימוד ספרים מקראיים המרגישים את הקשר בין העם וארצו, ואילו אורנה ועדיה מרגימה איך אופן הצגת הגבולות המקראיים בספרי הלימוד בבתי הספר החילוניים היה אמצעי ליצירת לגיטימציה למהלכים ולשאיפות הטריטוריאליות הלאומיות והפוליטיות. והמקרים חוזרים גם בשימוש בארכיאולוגיה, כטיולים ובאמנות.

במאמר מעולה במיוחד סוקרת טלי תמיר את הקריאה התנ"כית של האמנות הישראלית לאורך 100 שנים ונתנת סימנים במגמות. תמיר מראה כיצד ספרי התנ"ך המועדפים להתייחסות על ידי האמנים משתנים על פי הערכים המובילים של התקופה: חזרה אל ימי האבות והאמהות בראשית הציגונות, ההיאחזות בקרקע שמביאה גל רומנטי וציה אוריינטליסטית ופסטורלית בנוסח

מגוונים את מעגלי ההשפעה של המקרא כמיתוס חי ופועם עבור מאמינים וחילונים כאחד (כפי שניסח פעם בצורה מבריקה פרופ' אמנון רזיקרקוצקין: "אין אלוהים, אבל הוא הבטיח לנו את הארץ"). שלושה חלקים בספר, שונים ברמת העניין.

בעוד החלק הראשון והמפתיע בוחן את התנ"ך כבסיס ללאומיות ביבשות שונות – מאתיופיה דרך גרמניה ועד תוכנית ביזארית ששאפה לחדש את מלכות ישראל באמריקה – חלקו השני של הספר מתמקד בסוגיות העולות

נזקקים לתנ"ך. משה רבנו ולוחות הברית, גרסת 'היהודים באים'

מתחומי החינוך והתרבות, כמו בחינה מחודשת של האופציה התנ"כית בתחילת השפה או בשימוש בתנ"ך באתרי תיירות ברחבי הארץ, ואילו חלקו האחרון, בעל האוריינטציה הביקורתית הצפויה, מוקדש למאמרים מהתחום הפוליטי

גוי קדוש – תנ"ך ולאומיות בעידן המודרני // עפרי אילני ואבנר בן-עמוס (עורכים) (כרמל, מנדלי) 389 עמודים

עם כשנה, לרוב סביב הימים הלאומיים וסיום שנת הלימודים, עולה נהי על "משבר התנ"ך" בישראל. כטורי דעה בעיתונים מתפרסמים מספרים מנומקים שמבכים את אובדן העניין הציבורי, החינוכי והתרבותי בספר הספרים. חידון התנ"ך יומי הוזהר הן גוריוניים מועלים באובדן ומושויים לתלמידים המבוהלים שניגשים לבחינות הבגרות ולא יודעים מימינם ומשמאלם. מי שמתקשים להבין את פשט הפסוקים והפרקים, יתקשו להבין גם אלפי שנות ספרות, שירה, אמנות, פוליטיקה ופילוסופיה השואבת השראה מהמקרא.

אבל התנ"ך לא מתעניין בירידת מעמדו הציבורי או בבחינת הבגרות. הטקסט הקדוש – יש מי שינסקו על פיהם אם ייפול חלילה על הארץ ויש מי שיישבעו בשמו כ"קושאן שלנו" על הארץ – נותר המסמך המכונן והרלוונטי ביותר של הסיפור הלאומי הישראלי. וכמו שמראה קובץ המאמרים, 'גוי קדוש – תנ"ך ולאומיות בעידן המודרני', גם של סיפורים לאומיים אחרים. עורכי הספר, ד"ר עפרי אילני ופרופ' אבנר בן-עמוס, בחרו 13 מאמרים שמצליחים להדגים בעזרת תחומי מחקר